

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΝΕΚΡΟΣ

[Υπό Μιχαήλ Σερράου].

Τὸ παρεκκλήσιον εἶνε παγερόν. Τὸ ἔδαφος εἶνε μαρμάρινον καὶ οἱ τοῖχοι μαρμάρινοι ἐπίσης· οἱ τάφοι μαρμάρινοι καὶ τὰ ἀγάλματα μαρμάρινα· τὸ φαῖον μάρμαρον ἀπέκτισε χροιάν νοσηράν, ὑγρὰν ἐκ τῆς πολυκαιρίας, ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἡλίου, ἐκ τοῦ θολοῦ φωτὸς τοῦ καταπίπτοντος ἀπὸ τῶν υαλοφράκτων θυρίδων. Δὲν περιέχει χρυσὰ κόσμηματα, κηροπήγια, ἀναθηματικὰς λυχνίας· περιέχει ποικίλατα γεγλυμμένα, ψηφιδωτά, ἐπιγραφάς· τὰ ἀνθέμια, οἱ ἐχίνοι, τὰ κιονόκρανα εἶνε ἐκ λευκοῦ, φαιοῦ ἢ μέλανος λίθου· τὰ πάντα λίθινα. Τὸ πᾶν ἀποπνέει παγερὰν αὐστηρότητα καὶ γαλήνην τάσου. Ἐν τοῖς ἄλλοις ναοῖς ἢ φωνὴ τοῦ προσευχομένου ἰσρέως, ἢ ἀσθενὴς φιλῆς τῶν λυχνιῶν, τοῦ κωδωνίσκου ὁ κρότος, ὁ τρυγιδὸς ἔδραξ, ὁ λεπτὸς τοῦ λιθίνου καπνὸς τεκμηριοῦσι τὴν ζωὴν· ἐνταῦθα οὐδεὶς προσεύχεται, δὲν ὑπάρχουσι φῶτα, δὲν ὑπάρχουσιν ἔδραξ, δὲν ἔχει ὁ κωδωνίσκος, δὲν καπνίζει ὁ λίθινος. Δὲν αἰσθάνεται τις ἑαυτὸν ζῶντα ὅπως προσευχήθη· αἰσθάνεται ἑαυτὸν νεκρούμενον ὁμοῦ μετὰ τῆς προσευχῆς ἥτις θνήσκει ἐπὶ τῶν ψυχρῶν χειλέων. Δὲν εἶνε ναὸς, εἶνε τάφος.

— Θέλετε νὰ ἴδῃτε τὸν Χριστὸν νεκρόν; ἠρώτησεν ὁ ὀδηγὸς μετὰ φωνῆς στυμμένης.

Ἡ ἀνθρωπίνη καὶ χυδαία ἐκείνη φωνή, καίπερ περὶ θανάτου ὁμιλοῦσά μοι, μὲ ἀρύπνισεν.

— Ἄς ἴδωμεν πρῶτον τὸ παρεκκλήσιον, ἐψιθύρισα, ὥστε ἠσχυρόμην νὰ ὁμιλήσω.

Οἱ ἐν αὐτῷ κατακείμενοι νεκροὶ, ἤρμεοι καὶ ἀκίνητοι μὲ τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους ἐπὶ τῆς νεκρᾶς καρδίας, ἀνήκουσιν εἰς εὐγενεστάτην οἰκογένειαν. Εἰσὶ μεγιστᾶνες τῆς Ἰσπανίας πρώτης τάξεως, δις πρίγκιπες, δις δούκες, τρεῖς κόμητες, πεντάκις ἢ ἑξάκις μαρκήσιοι. Παρὰ τὴν θύραν τῆς εἰσόδου κεῖται ὁ τάφος τοῦ ἀρχαιοτάτου προγόνου, τοῦ μετασχόντος τῶν σταυροφοριῶν, ὅτε τραπείδης καὶ λιποθυμήσας ἐν τῇ μάχῃ ἐνομήσθη νεκρὸς καὶ μετεφέρετο πρὸς ταφὴν, ἀλλ' ἀνεπήδησεν αἴφνης ἀπὸ τοῦ φερέτρου καὶ δρηήσας θοραλέως διεσκόρπισε καὶ κατενίκησε τὸ ἐχθρικὸν στίφος. Τάφοι πανταχοῦ. Εἰς τὰς πομπῶδεις λατινικὰς ἐπιγραφὰς τὸ αἶσθημα καταπνίγεται ἐν τῇ μονοτονίᾳ τῶν συνήθων ἐπαίνων. Μόνοι οἱ ἀριθμοὶ ἔχουσι θλιβερὰν σημασίαν· ἡ ζωὴ παρὰ τοῖς γόνους τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν δὲν εἶνε μακρά. Θνήσκουσι πρόωρος αἰ νεάνιδες· θνήσκουσι πρῶτως οἱ νεκνίσκοι. Ἐπὶ ἐκάστου τάφου ἐγείρεται τὸ ἀγαλμα τοῦ ἐν αὐτῷ τεθαμμένου, ἢ καὶ ἀνάγλυφον ἐν ᾧ διακρίνονται ἐπιχάριτες κατατομαί, γραμμαὶ πλήρεις γαληνιαίας εὐγενείας, κυριατισμοὶ μαρμάρινοι λελυμένων κομῶν. Ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ἐκείνῃ ἐπικρατεῖ κληρονομικὴ καλλονὴ ἐκφραστικῆ μαῖλλον ἢ σύμμετρος. Καὶ ἐφ' ἐκά-

στου τάφου κεῖται ἐν ἀγαλμα ἢ ἐν ἀνάγλυφον. — Θέλετε νὰ ἴδῃτε τὸν Χριστὸν νεκρόν; ἐπιμένει λέγων ὁ φύλαξ.

— Ἄς ἴδωμεν πρῶτον τὸ παρεκκλήσιον, ἐπιμένει λέγων ὁ φύλαξ.

— Ἄς ἴδωμεν πρῶτον τὸ παρεκκλήσιον, ἐπιμένει λέγων ὁ φύλαξ.

— Διατί δὲν ἔχει ἀνάγλυφον ὁ τάφος οὗτος; ἠρώτησα τὸν φύλακα.

Ἐκεῖνος δὲν ἤκουσεν ἢ δὲν ἐνόησε τὴν ἐρώτησίν μου καὶ ἐπανελάθει.

— Ὁ Χριστὸς νεκρὸς...

— Ἄς ἴδωμεν πρῶτον τὸ μέγα θυσιαστήριον, ἀπήτησα ἐγὼ μετ' ἐπιμονῆς.

Τῷ ὄντι ὁ τελευταῖος πρὸς δεξιὴν τάφος δὲν εἶχεν ἀνάγλυφον. Ἐβλεπεν ἡ μορφή τῆς ἐκεῖ τεθαμμένης πριγκιπίσσης, ἀποθανούσης ὡσαύτως ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ. Τὸ μαρμάρινον πλαίσιον ὅπου ἐν τοῖς λοιποῖς τάφοις εἶνε κεχαρμημένη ἡ μορφή τοῦ θανόντος, εἰς τὸν τάφον ἐκεῖνον ἦτο λεῖον, κωνὸν, λευκὸν ὡς ἂν εἶχεν ἀποσπασθῆ, ἢ ἐξαλειφθῆ ἢ εἰκῶν. Ἡ θέα αὐτοῦ εἶνε πένθιμος, ὡς ἡ τῆς ὑπὸ μέλανος πέπλου σκεπομένης εἰκόνας τοῦ Φαλιέρου ἐν τῇ δουκικῇ αἰθούσῃ τῆς Ἐνετίας. Γυμνὸν καὶ αὐστηρὸν εἶνε τὸ μέγα θυσιαστήριον. Ἄνωθεν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τοίχου κεῖται εἰκὼν παριστώσα τὴν Παναγίαν τοῦ Ἐλέους, ὑποβαστάζουσαν τὸ πελιδνὸν σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ ζωγραφία εἶνε ἐφθαρμένη, ἀμαυρὰ, πένθιμος, ἢ πλευρὰ τοῦ Ἰησοῦ εἶνε διάτρητος ἐκ δῆγματος μύδος. Κάτωθεν τοῦ θυσιαστηρίου μέγα μαρμάρινον σύμπλεγμα παριστᾷ τὴν ἀποκαθίλωσιν. Πανταχοῦ τὸ αὐτὸ θλιβερὸν ἀντικείμενον: ὁ θάνατος.

— Καὶ ἰδοὺ, ἐπανελάθει μετ' ἤθους θριαμβευτικοῦ ὁ φύλαξ, ὁ Χριστὸς νεκρὸς.

Κεῖται παρὰ πόδας τοῦ θυσιαστηρίου, πρὸς ἀριστερὰν. Ἐπὶ εὐρείᾳ βάσει ἐκτείνεται μαρμάρινον στρώμα, ἐπὶ τῆς ἐπιταφίου δὲ ταύτης καὶ παγερᾶς στρωμνῆς κεῖται ὁ Χριστὸς νεκρὸς. Ἐχει τὸ φυσικὸν μέγεθος ἀνδρὸς ῥωμαλέου ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του. Κεῖται ἀνακλιμένος, ἀκίνητος, ἐκπνεύσας· οἱ πόδες αὐτοῦ εἶνε ἴσοι, ἄκαμπτοι, συννηωμένοι· τὰ γόνατα ὑψοῦνται ἑλαφρῶς, οἱ νεφροὶ βυθίζονται ἐντὸς τῆς στρωμνῆς, τὸ στήθος εἶνε ἐξωγκωμένον, ὁ λαιμὸς ἀπεξηραμένος, ἡ κεφαλὴ ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῶν προσκεφαλαίων ἀλλὰ

κλίνει πρὸς δεξιάν, αἱ χεῖρες ἄνοιοι. Ἡ κόμη αὐτοῦ εἶνε ἐν ἀταξίᾳ νομίζεις ὅτι τὰς τρίχας βρέχει ἔτι ὁ ἰδρῶς τῆς ἀγωνίας. Οἱ ὀφθαλμοὶ εἰσὶν ἡμίκλειστοι καὶ ἐντὸς τῶν βλεφάρων ὑποστρέμουσιν εἰσέτι τὰ τελευταῖα καὶ ὀδυνηρότερα δάκρυα. Εἰς τὸ βάθος, ἐπὶ τῆς στρωμνῆς εἰσὶν ἐρριμμένα ἐν τεχνικῇ ἀταξίᾳ τὰ ἐμβλήματα τοῦ πάθους, ἦτοι ὁ ἀκάνθινος στέφανος, οἱ ἥλοι, ὁ ἐν χολῇ ἐμβεβαπτισμένος σπόγγος, ἡ σφύρα. Ἐπὶ τῆς βάσεως, ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον εἶνε κεχαραχμένη ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή: Joseph Sammartino, Neap., fecit, 1753. Οὐδὲν ἄλλο. Ὅχι, ἀπομένει ἐν τι. Ἐπὶ τοῦ νεκροῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τοῦ ὠραίου ἀλλὰ τεταλαιπωρημένου ἐκείνου σώματος, ἡ ἄρὰ καὶ συμπαιθῆς εὐσέβει τοῦ τεχνίτου ἐπέριψεν θρόνην, ἥς αἱ μαλακαὶ καὶ διαφανεῖς πτυχαὶ καλύπτουσι χωρὶς ν' ἀποκρύπτωσι τὸ ἀντικείμενον, δὲν ἀποκρύπτουσι τὴν πληγὴν, ἀλλὰ τὴν ἐξηδύνουσι, δὲν σκέπουσι τὸν σπασμὸν, ἀλλὰ τὸν πρᾶνθουσιν. Ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου σώματος, ὅπερ ὁμοιάζει πρὸς τὴν σάρκα, ἀπλοῦται ἡ μαρμάρινος σινδὼν, τοσοῦτον φυσικῶς, ὥστε ἀκουσίως ἡ χεὶρ κινεῖται ἵνα τὴν ἀποσύρῃ. Τὸ καλλιτεχνικὸν δημιουργήμα εἶνε ἐντελής· ὑπάρχει ἐν αὐτῷ τὸ αἶσθημα, δι' οὗ ἀποδίδεται αἶσθησις εἰς τὸν ψυχρὸν λίθον καὶ δι' οὗ κινεῖται ὁ οἶκτος ἡμῶν, ὑπάρχει ἡ ἀθάδεια τοῦ τεχνίτου, παραβλέποντος τοὺς κανόνας, ὑπάρχει ἔμπνευσις ὑψηλὴ καὶ ἐκτέλεσις ἐξαισία. Τὸ νεκρὸν αὐτὸ σῶμα ἦτο ζῶν πρὸ ὀλίγου, ἀσπᾶρον ὑπὸ τὰς ἀλγηδόνας φρικώδους ἀγωνίας, διότι νεκρὸν καὶ ἀκμαῖον ἀνθίστατο κατὰ τοῦ κακοῦ, ἀνθίστατο κατὰ τοῦ θανάτου. Δὲν ἐχαινοῦτο δὲν κατεβάλλετο· αἱ ἴνες τοῦ σώματος αὐτοῦ δὲν ἤθελον ν' ἀποθάνωσιν. Ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς θρόνης ἡ κεφαλή ἔχει ἔκφρασιν θαυμασίαν· ἐπὶ τοῦ λείου μετώπου φαίνεται λάμπων μέγας σολισμὸς. Οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι ἐκ τοῦ φυσικοῦ πόνου, ἀλλ' ἐν τοῖς μόλις διανοιγομένοις χεῖλεσιν ἀνατέλλει μειδιάμα ἀορίστου ἐλπίδος. Ὁ πόνος ἀληθῶς ἐκ τοῦ σώματος μετηγγίσθη καὶ εἰς τὴν ψυχὴν· καὶ ἡ ψυχὴ ἤλγησεν ἀληθῶς, ἀλλ' οὐχὶ ἐξ ἀπελπισίας οὐχὶ ἐξ ἀπογνώσεως. Καὶ τὴν ψυχὴν ὡς τὸ σῶμα ἐπότισεν ἡ χολή, ἀλλ' εἰς αὐτὴν ἔπεσε καὶ σταγὼν παρηγορίας. Τὸ πᾶν ἐν τῷ Χριστῷ τούτῳ ἀποπνέει ὑψίστην δδύνην, ἀλλὰ καὶ ὑψίστην ἐλπίδα. Τόσον μυστηριώδες μεγαλεῖον περιβάλλει τὴν θεῖαν ταύτην κεφαλήν, τόσον ἀπεριόριστον θαυμασμὸν ἐξεγείρει τὸ ἔντεχρον αὐτὸ ἔργον, τόσον ζωντανὸν πόνον ἐκφράζει ὁ νεκρὸς, ὥστε ὁ φιλόσοφος συνταράσσεται καὶ δὲν δύναται νὰ συγχατήσῃ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τὰ ἄλλα, ὁ καλλιτέχνης προσκλίνει ἐνθουσιῶν καὶ ὁ πιστὸς πίπτει πρηνῆς καὶ ἀσπάζεται μετὰ δακρύων τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ.

Παράδοξος καλλιτεχνικὴ ψυχὴ ἦτο βεβαίως ἡ τοῦ γλύπτου τοῦ δωρήσαντος τῇ τέχνῃ τὸν Χριστὸν τοῦτον. Τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ζῆ ὀλόκληρον ἐν

τῷ ἔργῳ του. Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ περιεκλείοντο δύο ἴσοι, ἄμετροι ἔρωτες, ὁ ἔρως πρὸς γυναῖκα τινὰ καὶ ὁ ἔρως πρὸς τὴν τέχνην. Ὁ πρῶτος ἦτο ἀτυχέστατος καὶ φρικαλέως ὀδυνηρὸς. Μόνον ἐκεῖνος ὅστις ἠσθάνθη τοὺς ὀξεῖς νυγμοὺς ἀκατονομάσου πόνου, δύναται νὰ μεταδώσῃ ὅλην τὴν ποιητικὴν ἔκφρασιν τοῦ πόνου τούτου εἰς τὸ ἀναίσθητον μάρμαρον· μόνον ἐκεῖνος ὅστις ἐβίωσεν ἐν δακρύοις, καὶ ἐν ἀγωνίᾳ, μόνον ἐβῶσα καὶ φιλόρημος ψυχὴ ἐν τῇ ἐξάψει αὐτῆς ἠδύνατο ν' ἀποτυπώσῃ τὸν ἄφρονον καὶ βαθὺν πόνον ἐν τῷ Χριστῷ τούτῳ. Ὁ γλύπτῃς ἔγνω καὶ ἠσθάνθη. Ἐγὼ καὶ ἠσθάνθη τί εἶνε ἡ ἐσωτερικὴ ἐκείνη βία, ἥτις ὡς πρῶτον σχίζει σῖγα, ἀλλ' ἀμειλίχτως τὴν καρδίαν· τί εἶνε ἡ ἀπόγνωσις, ἥτις ὡς φάσμα φαιδόν, μακρὸν, μόνότονον δεικνύει πανταχοῦ σποδὸν καὶ ἀνίαν καὶ ἀπογοήτευσιν· τί εἶνε ἡ ἀπελπισία, ἥτις εὐρεῖα, ἀπέραντος ὡς ποταμὸς ἐκ δακρύων κατέρχεται μετὰ βοῆς καὶ μεθ' ὀρυκτοῦ παρασύρουσα πᾶν τὸ προστυγχάνον. Ὅστις ἐποίησε τὸν Χριστὸν τοῦτον ἠσπαιρὲν ἐξ ἔρωτος· ἠγάπησε καὶ ἐθρήνησε· ἠγάπησε καὶ φρικίασις θανάσιμος συνετάρραξε τὰς ἴνας αὐτοῦ· ἠγάπησε καὶ ὁ σπασμὸς ἐκλόπισε καὶ ἔθραυσε τὴν ζῶν αὐτοῦ· ἠγάπησεν ἄνευ ἐλπίδος, ἄνευ χαρᾶς, ἄνευ τέρψεως, κατακαίων τὴν ἰδίαν ὑπαρξίν ἐν τῇ σκληρᾷ ἠδυπαθείᾳ τῆς δδύνης. Ἐρῶν ἄνθρωπος δύναται μόνον νὰ πλάσῃ τὸν Χριστὸν τοῦτον. Μόνος ὁ πάσχων, ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ πάθους αὐτοῦ δύναται ν' ἀποτυπώσῃ ἐν τινὶ ἀγάλματι ὅλην τὴν ὑψηλὴν ἐποποιίαν τῆς δδύνης. Πᾶν κτύπημα τῆς σμίλης, ἥτις ἔσχιζεν, ἔθραυεν, ἐθῶπυεν, ἐλείπει τὸ μάρμαρον, ἔτο φωνή, ἦτο στεναγμὸς, ἦτο κραυγὴ, ἦτο ἔκρηξις φλογερὰ τοῦ ἔρωτος τούτου. Τὸ πάθος τοῦ ζῶντος ἀνθρώπου ἔπλαττε τὸ πάθος τοῦ νεκροῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῆς συγκρούσεως ταύτης παρήγατο μεγάλη τεχνικὴ ψυχὴ, ἀποτυπώσα τὸν ἴδιον χαρακτήρα ἐν ἐνὶ ἀριστουργήματι τῆς τέχνης.

— Διατί ὁ τάφος ἐκεῖνος δὲν ἔχει εἰκόνα; ἡρώτησα ἐκ νέου ἐξερχομένη τοῦ ναοῦ τὸν φύλακα, εἰς οὗ τὰς χεῖρας ἐκρότει ὁ ὄρμαθὸς τῶν κλειδίων.

— Ὁ τεχνίτης δὲν ἐπρόφρασε νὰ τὴν ἀποτελειώσῃ.

— Ποῖος τεχνίτης;

— Ὁ Σαμμαρτίνος.

— Ἄ! . . .

— . . . Ἀπέθανε πρὶν τελειώσῃ τὴν εἰκόνα. Εὐρέθη εἰς ἓνα σκοτεινὸν δρομίσκον νύκτα τινὰ μετ' ἐν ἔγγειριδίῳ ἐντὸς τοῦ στήθους του.

— Ἐρονεῦθη ἡ αὐτοχειριάθη;

— Λέγουσιν ὅτι αὐτοχειριάθη.

Πῶς ἐν τῇ δδύνῃ τῆς ἀοράτου ἐκείνης ἀγωνίας

ἡ κεφαλὴ τοῦ νεκροῦ γλύπτου θὰ ὁμοιάζε πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ Χριστοῦ.

[Ἐκ τῶν Leggende Napoletane].

Μετάφρασις Χ. Α.

Πῶς παρασκευάζονται

ΤΑ ΔΕΡΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΚΤΙΩΝ

Ἦ φρίκη! εἶνε ἄραγε γνωστὸν εἰς πάντας πῶς παρασκευάζονται τὰ δέρματα τῶν χρωματιστῶν χειροκτίων; Ἄς τὸ εἴπωμεν εἰς ὄσους τὸ ἀγνοοῦν.

Λαμβάνουσι τὰ κατεργασμένα λευκὰ καὶ ξηρὰ δέρματα καὶ ἐξαπλοῦσιν αὐτὰ ἐντὸς αὐτῆς τινος, ἐνθα τὰ καταβρέχουν δι' ὕδατος ἀναμεμιγμένου μετὰ κρόκου ὠοῦ καὶ . . . οὔρου. εἶτα οἱ ἐργάται καταπατοῦν τὸν δυσώδη τοῦτον πηλὸν καὶ τὸν ζυμόνουν διὰ τῶν ποδῶν των ἐφ' ἱκανὰς ὥρας. Μεθ' ὃ τὰ δέρματα ἀπλοῦνται ἐπὶ μαρμαρίνων τραπεζῶν καὶ ἐπαλσιέρονται διὰ χρωματιστικῆς τινος ὕλης, ἀναμεμιγμένης μετ' οὔρου. Ἦ δυσσυχεῖς κομψόταται καὶ λευκοτάται χεῖρες, αἵτινες μέλλετε νὰ φορέσητε τὰ χειρόκτια ταῦτα!

εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἀφ' οὗ τὰ δέρματα ἀπορροφῶσιν τὸ χρῶμα . . . μετὰ τοῦ ὑπολοίπου, πλύνονται δι' ἀφθόνου ὕδατος καὶ ξηραίνονται ἔπειτα εἰς θερμοκρασίαν 40 βαθμῶν. τὰ δέρματα συσέλλονται οὐσιωδῶς καὶ γίνονται δύσκαμπτα. Ὅπως δὲ τοῖς ἀποδώσωσι τὸ ἀφαιρεθὲν ὕδωρ ἐγγλεῖουσιν αὐτὰ ἐν μέσῳ λεπτῶν πριονιδίων ὑγροῦ ξύλου ἀποδίδουσι δ' αὐτῆς τὴν εὐκαμψίαν των ταυνοῦντες αὐτὰ δι' εἰδικῶν τινῶν σιδηρῶν ἐργαλείων, ἐπὶ τέλους δὲ τὰ σιδερόνουσι διὰ θερμῶν σιδηρῶν.

Ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ δέρματα δὲν διατηροῦσι οὐδ' ἐλάχισον μέρος τοῦ διαπεράσαντος τοῦς πόρους των ἀνθρωπίνου ὑγροῦ· ἀλλ' ἄλλος τρόπος παρασκευῆς θὰ ἦτο προτιμότερος· διότι ἐπὶ τέλους ὅταν τις φορῇ τὰ χειρόκτια του δύναται καὶ ἄκων νὰ ἐνθυμηθῇ τὰς διαφόρους κατεργασίας εἰς ἃς ὑπεβλήθησαν καὶ ὅποια ἀντίθεσις! Ἀφ' ἐνὸς τὸ ἐκ δέρματος αἰγάρου χειρόκτιον καὶ ἡ βελουδίνη, χνοώδης, καὶ τόσον λεπτὴ ἐκεῖνη χεῖρ, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ ἄμεσος συνεπαφὴ μετὰ δέρματος καταπατηθέντος διὰ τῶν ποδῶν καὶ ἐμβλαπτισθέντος τοσάκις ἐντὸς τοῦ ἀκατονομάστου ἐκείνου λουτροῦ! Ὅλοι ἀγοράζουν χειρόκτια, ἀλλ' οὐδεὶς φαντάζεται ὅτι ἀγοράζει δέρμα δι' οὔρου διαβραχέν! Ἐκτὸς τούτου δὲ, τὰ παρασκευάζοντα τὰ δέρματα ταῦτα ἐργοστάσια πληροῦνται δυσωδιστάτων ὀσμών, αἵτινες ὑποσκάπτουσι τὴν ὑγιάν των ἐργατῶν. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς κατεργασίας εἶνε ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν παραγωγὸν ἂν μὴ εἶνε εἰς τὸν ἀγοραστήν. εἶνε προφανὲς ὅτι εὐχερῶς δύναται νὰ εὑρεθῇ ἄλλη ὕλη ἐκτὸς τοῦ οὔρου διευκολύνουσα τὴν βαφὴν τῶν δερμάτων. Ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν ἀντικατέστησαν ἤδη τὸ οὔρον διὰ τῆς ἀμμωνίας, καὶ διὰ πολλοὺς λόγους εὐρίσκουσιν αὐτὴν προτιμότεραν. Ὑπάρχει μάλιστα καὶ

οἰκονομία, διότι ἡ τιμὴ τῆς ἐκ τοῦ οὔρου προεργασμένης ἀμμωνίας εἶνε ὑπερτέρα τῆς τιμῆς τῆς βιομηχανικῶς παρασκευαζομένης ἀμμωνιακῆς διαλύσεως, ἔνεκα τῶν μετακομιστικῶν δαπανῶν ἃς συνεπάγεται ὁ πολλὸς ὄγκος τοῦ ἀναγκαιοῦντος ἀνθρωπίνου ὑγροῦ.

Ἰατροί τις μάλιστα ἐν τινι ἐκθέσει αὐτοῦ ἀπειθουθείσῃ εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Σηκουάνα, ὑπέδειξεν ἤδη ὅτι ἐπίκειται ἀνάγκη νὰ τελειοποιηθῇ ὁ τρόπος τῆς χημικῆς κατεργασίας τῶν πρὸς κατασκευὴν χειροκτίων προωρισμένων δερμάτων. Ὅχι πλέον χειρόκτια ἐκ κρόκου ὠοῦ καὶ οὔρου!

Τὸ κατωτέρω ἄριστον προῖον τῆς δημόδου Μούσης, ἀνέκδοτον ὄν, ἀνεκονώθη ἡμῖν παρὰ φίλου τῆς «Ἐστίας», ὅστις καὶ ἄλλα τοιαῦτα δημοτικὰ ἄσματα ὑπέσχετο νὰ παράσχῃ πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῇ «Ἐστίᾳ». Σ.τ.Δ.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Ὁ Γιάννος μετ' τῆ Μαρουδιῶ ἔνα σχολεῖο διαβάζου, Γιάννος μαθαίνει γράμματα κ' ἡ Μαρουδιῶ τραγοῦδια. Κεῖνα τὰ δοῦ ἀγαπιώτανε, κανένας δὲν τὸ ἔφερε. Καὶ μὴ Λαμπρῆ, μὴ κοριακῆ, μὴ πῆσημν ἡμέρα Ὁ Γιάννος ἐξεστόμισε, τῆς μάνας του τὸ λέει. — Μάνα τῆ Μάρων ἀγαπῶ, γυναικα θά την πάρω. — Τί λές, μωρὲ κοψόημερε καὶ φειδοδαγκωμένε; Ἡ Μάρω εἶνε ἑαδέερφ σου, πρώτη ἑαδέερφισά σου. Κάλλιο ν' ἀκούσω σάβανα γὶν νά σε σαβανώσω, Παρὰ ν' ἀκούσω στέφανα γὶν νά σε στεφανώσω. Ἡ Μάρω ἀρραβωνιάζεται κ' ὁ Γιάννος ἀρρωστάει, Ἡ Μάρω στεφανώνεται κ' ὁ Γιάννος ξεψυχάει. Συμπεθεριὸ καὶ λείψανο ἔσυναπαντηθήκαν. Κανένας δὲν ἀρώτησε ἀπὸ τοῦς συμπεθερούς. Κι' ἡ Μάρω ξεδιαντρόπιασε, στέκει καὶ τοῦς ρωτᾷει: — Ἄ! τίνος εἶν' τὸ λείψανο μετ' τῆ χρυσῆ τὴν κάσσα; — Τοῦ Γιάννου ἔνε τὸ λείψανο μετ' τῆ χρυσῆ τῆ κάσσα. Κ' εὐθὺς σεισμός ἐγένηκε καὶ ταραχὴ μεγάλη!

Ὁ Γιάννος γίνῃ κάλαμος κ' ἡ Μάρω κυπαρίσσι, Φυσάει βορείαις τὸν κάλαμο φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δανειστής προσέρχεται εἰς ἐπιθάνατον ὀφειλέτην του.

— Ἐλα, φίλε μου, λέγει, πλήρωσέ με τώρα, εἶνε καιρὸς νὰ τὸ κάμη.

— Σε παρακαλῶ, ἀφῆσέ με νὰ ἀποθάνω ἐν εἰρήνῃ, ἀπαντᾷ ὁ ὀφειλέτης.

— Ὅχι, ὄχι, φωνάζει ὁ δανειστής, δὲν θὰ ἀποθάνῃς πρὶν μὲ πληρώσης!

* * *

1. εἰς παραλλαγὴν τινα τοῦ αὐτοῦ δημόδου ἄσματος μετὰ τὸν στίχον τοῦτον ὑπάρχουσι οἱ ἐπόμενοι:

Βεργολιγᾷ ἡ λιγερὴ καὶ πέφτει ἔς τὸ κρεβάτι. Τὰ πῆραν τὰ βρειόμοιρα καὶ πάνε νὰ τὰ θάψουν, Τὰ πῆγαν καὶ τὰ θάψανε ἔς τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα. Μάρω φυτρώνει κάλαμος κ' ὁ Γιάννος κυπαρίσσι, Βεργολιγᾷ ὁ κάλαμος φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι.